

Andre læringsarenaer

MODULHEFTE

Kristine B. Kostøl, Anette Braathen og Merethe Frøyland
UNIVERSITETET I OSLO

Innholdsfortegnelse

MODELLEN FOR UTVIDET KLASSEROM	3
KRITERIER FOR OPPDRAG	3
FORMULERING AV OPPDRAG	3
EKSEMPLER PÅ LÆRINGSSTRATEGIER	5
ANTA-UNDRE-UTFORSKE	5
KOBLE-UTVIDE-UTFORDRE	6
FØR TENKTE JEG ..., NÅ TENKER JEG	7
REFLEKSJONSARK TIL UTPRØVING AV LÆRINGSSTRATEGI.....	8

Modellen for utvidet klasserom

- et verktøy for undervisning på andre læringsarenaer

1. Velg tema
2. Finn fram til et oppdrag som elevene skal løse
3. Hvilke kunnskaper og ferdigheter trenger elevene for å løse oppdraget?
4. Hva kan elevene gjøre på den andre læringsarenaen som de ikke kan gjøre i klasserommet?
5. Velg aktiviteter* som setter elevene i stand til å løse oppdraget

*klasse/gruppediskusjoner, veiledning fra partner, forsøk, lese- og skriveoppgaver, innhente/vurdere informasjon etc.

Kriterier for oppdrag

- Oppdraget kommer fra en oppdragsgiver, som også er mottaker av elevenes løsning
- Oppdraget ligner på problemstillinger som oppdragsgiveren jobber med
- Oppdraget viser hvordan skolefag brukes i arbeidslivet og at det elevene lærer på skolen har en nytteverdi
- Oppdraget krever at elevene anvender kunnskaper og ferdigheter (de kan ikke bare «google» svaret)
- Oppdraget åpner for at elevene kan gjøre begrunnede valg med tanke på framgangsmåte, løsning, presentasjonsform e.l.

Formulering av oppdrag

Formen på og innholdet i oppdragsteksten påvirker elevenes motivasjon for å jobbe med oppdraget. Følgende punkter bør være med i oppdragsteksten:

1. Overskrift

Bør gjenspeile temaet elevene skal jobbe med eller arbeidet de skal utføre.

2. Bakgrunnen for oppdraget

Forklaring på hvorfor oppdragsgiveren (evt. samfunnet for øvrig) har behov for at elevene jobber med dette.

3. Bestillingen fra oppdragsgiveren til elevene

Beskrivelse av hva oppdragsgiveren ønsker at elevene skal gjøre og hva som kreves av løsningen. Pass på at dette formuleres på en slik måte at elevene selv får anledning til å tenke gjennom hvilken informasjon de trenger/hva de trenger å gjøre for å løse oppdraget. Det bør for eksempel ikke være en oppskrift elevene skal følge, et sett med deloppgaver som skal besvares e.l.

4. Informasjon om når og hvordan løsningen på oppdraget skal leveres

Det bør komme fram når elevene skal levere løsningen sin på oppdraget til oppdragsgiveren og hvordan denne skal presenteres (rapport, presentasjon, forskerplakat, modell etc.)

5. Overlevering av oppdraget til elevene

Når læreren (og oppdragsgiveren, dersom opplegget involverer en reell samarbeidspartner) er fornøyd med teksten, bør man tenke igjennom hvordan oppdraget skal se ut eller presenteres for elevene, slik at de opplever at de skal gjøre en nyttig jobb (f.eks. i form av et brev med signatur, at oppdragsgiveren presenterer oppdraget for elevene etc.).

Dersom undervisningsopplegget involverer en reell samarbeidspartner:

Det er avgjørende at samarbeidspartneren er den reelle avsenderen av oppdraget, men at læreren tilpasser og vinkler teksten slik at oppdraget rommer det læreren ønsker at elevene skal lære og at det er tilpasset elevenes nivå og tiden man har til rådighet.

Eksempler på læringsstrategier¹

Anta-undre-utforske

Denne læringsstrategien fokuserer spesielt på tankeprosessene *Gjøre koblinger* og *Undre seg og stille spørsmål*, og gir elevene anledning til å aktivere forkunnskaper, være nysgjerrige og planlegge egen utforskning.

Stegene i strategien

Si til elevene: Tenk igjennom det som akkurat ble presentert.

1. Hva *antar* du at du vet om dette?
2. Hvilke spørsmål har du, eller hva *undrer* du deg over?
3. Hva får dette deg til å ville *utforske*?

Strategien minner om de kjente VØL-stegene «Hva Vet du?», «Hva Ønsker du å lære» og «Hva har du Lært?», men «Anta-undre-utforske» er mer orientert mot læringsprosessen framfor faktakunnskap. Denne lille språklige justeringen har stor innvirkning på elevenes tenkning. Dersom du f.eks. spør elevene om hva de *vet*, kan usikre elever melde seg ut. Spør du heller om hva elevene *antar*, åpner du for at elevene kan delta i samtalen selv om de ikke er sikre på at det de sier er helt riktig.

Når kan den brukes?

Denne strategien fungerer godt i oppstartsfasen av undervisningen og kan ta utgangspunkt i omtrent alt du tenker er relevant for elevene dine og som du ønsker at de skal utvikle en dypere forståelse for. Dette kan være store, komplekse sammenhenger, en matematisk formel eller en sak fra dagens avis. Klassen kan gjerne bruke stegene underveis for å identifisere nye spørsmål og planlegge videre utforskning. I tillegg kan man bruke det første steget (Hva *antar* du at du vet om dette?) som et refleksjonsverktøy i slutten av en undervisningsperiode for å vise elevene hvordan forståelsen deres har utviklet seg. Å reflektere over det siste steget i strategien (Hva får dette deg til å ville *utforske*?) vil bevisstgjøre elevene på at læring er en pågående prosess, og at det alltid er mer å forstå, selv etter man har jobbet med noe over tid.

Hvordan kan den brukes?

Start med å gi elevene litt tid til å tenke over temaet som introduseres. Deretter kan dere ha en idémyldring for å få fram tanker rundt de tre stegene i strategien. Pass på at elevene får nok tid til å tenke mellom hvert steg før de deler tankene sine med resten av gruppa eller klassen. Dersom strategien blir gjennomført som en helklassesamtale, får alle elevene innblikk i hverandres tanker. Hvis den gjennomføres i mindre grupper kan du etter hvert steg få hver gruppe til å dele det de har snakket om. Elevene kan deretter jobbe i par eller små grupper for å planlegge utforskningen av spørsmålene de synes er mest interessante. En annen variant av strategien er å be elevene skrive svarene sine på lapper som deretter plasseres på en felles liste. Inkluder alle svar på lista, også misoppfatninger, slik at dere kan gå tilbake og vurdere lista etter at klassen har jobbet med temaet.

---

¹ Modifisert etter beskrivelse av strategiene i *Making Thinking Visible* (Ritchhart, R., Church, M. & Morrison, K. (2011). *Making Thinking Visible: How to Promote Engagement, Understanding, and Independence for All Learners*. San Francisco: Jossey-Bass) og Project Zero's Visible Thinking nettside (www.visiblethinkingpz.org)

Vurdering

Å lytte til eller lese elevenes responser fra det første steget i strategien gir deg innsikt i elevenes nåværende forståelse og mulige misoppfatninger. Dette kan du bruke til å tilpasse den kommende undervisningen. Steg to gir deg et innblikk i hva elevene er interesserte i å utforske nærmere. Legg merke til om elevene er nysgjerrige og om de er i stand til å formulere utforskende spørsmål, eller om de er mer fokuserte på å samle fakta. Steg tre gir deg mulighet til å se elevenes evner til å planlegge egen utforskning. Ved å gjenta strategien flere ganger i løpet av undervisningsperioden, kan du få god oversikt over hvilket nivå elevene er på og få kartlagt utvikling og framgang.

Koble-utvide-utfordre

Denne læringsstrategien fokuserer spesielt på tankeprosessene *Gjøre koblinger* og *Avdekke kompleksitet og gå i dybden*. Strategien hjelper elevene til å koble ny informasjon til eksisterende kunnskap, samtidig som de blir oppmerksomme på spørsmål, uklarheter og vanskeligheter underveis.

Stegene i strategien

Si til elevene: Tenk over det du nettopp leste, så eller hørte, og spør deg selv:

1. Hvordan er informasjonen du har fått presentert *koblet* til det du visste fra før?
2. Hvilke informasjon fikk du som *utvidet* tenkningen din i nye retninger?
3. Hva er fortsatt *utfordrende*? Hva lurte du på nå?

Når kan den brukes?

Det naturlige tidspunktet for å bruke denne strategien er etter at elevene har blitt presentert for noe nytt. Det kan være etter å ha lest en tekst, sett en film, eller det kan være i slutten av en time eller periode. Strategien kan brukes i alle faglige kontekster så lenge det nye innholdet kan kobles til elevenes tidligere kunnskaper eller erfaringer.

Hvordan kan den brukes?

Det kan ta litt tid for elevene å bli kjent med ordlyden i strategien. For å hjelpe elevene til å forstå de ulike begrepene bør du gi elevene eksempler på sentrale koblinger, informasjon som kan utvide tenkningen og utfordringer det er meningsfullt å gå videre med.

Etter at elevene har svart på spørsmålene individuelt, kan du be dem om å dele tankene sine i par eller små grupper. For å gjøre hele klassens tenkning synlig kan det være nyttig å avslutte arbeidet med å få elevene til å skrive ned noen av tankene sine på lapper som henges på en felles liste delt inn i Koblinger, Utvidelser og Utfordringer. Etter at klassen har jobbet mer med temaet, kan dere gå tilbake å vurdere og oppdatere lista og på denne måten synliggjøre utviklingen i elevenes forståelse.

Vurdering

Både koblingene og utvidelsene elevene deler kan gi deg informasjon om elevenes forståelse. Klarer elevene å se koblinger mellom det nye og det dere har jobbet med tidligere? Ser elevene hvordan det de jobber med er koblet til eller har relevans for mer overordnede temaer, andre fag eller til livet utenfor skolen?

Før tenkte jeg ..., nå tenker jeg ...

Denne læringsstrategien fokuserer spesielt på tankeprosessene *Resonnere basert på bevis og Avdekke kompleksitet og gå i dybden*. Strategien hjelper elevene til å reflektere over egen forståelse og hvordan og hvorfor denne har endret seg. Elevene bevisstgjøres på at forståelse ikke oppnås kun ved å motta ny informasjon, men ofte er et resultat av endring i egen tenkning.

Stegene i strategien

Si til elevene: Tenk over det du forstår nå, og fullfør hver av disse setningstarterne:

1. Før tenkte jeg ...
2. Nå tenker jeg ...

Når kan den brukes?

Denne strategien kan brukes i alle situasjoner der du tror at elevenes tanker, meninger eller overbevisning har endret seg som følge av undervisningen. Gode tidspunkter for å gjennomføre denne strategien er etter at elevene har lest ny informasjon, sett en film, lyttet til en foredragsholder, opplevd noe nytt, hatt en diskusjon eller i avslutningen av et tema.

Hvordan kan den brukes?

Fortell elevene at hensikten med denne strategien er å hjelpe dem til å reflektere over egen tenkning rundt det dere har jobbet med og å se hvordan denne tenkningen har utviklet seg. For eksempel kan du si «Da vi begynte å jobbe med dette hadde alle sammen noen tanker om det og hva det handlet om. Med noen få setninger vil jeg at dere skal skrive hva dere tenkte før. Tenk deg om i ett minutt og fullfør denne setningen: Før tenkte jeg ...». Når elevene har skrevet ferdig kan du si «Nå vil jeg at dere skal tenke på hvordan tankene deres har endret seg som følge av det vi har lest, gjort og diskutert. Igjen, med noen få setninger, skriv ned hva dere tenker nå. Start med: Nå tenker jeg ...». Avslutt med å få elevene til å dele og forklare endringen i egen tenkning. Til å begynne med er det fint å gjøre dette som en helklasseaktivitet slik at du kan gå inn i elevenes tenkning og oppfordre dem til å forklare. Når elevene blir vant til å forklare egen tenkning, kan elevene dele med hverandre i små grupper eller par før de deler med hele klassen.

Vurdering

Vær forberedt på at innholdet i elevenes responser kan variere mye siden strategien åpner for dette. Legg merke til hva elevene trekker fram som vesentlige endringer i tenkningen om temaet, dette kan avdekke misoppfatninger du ikke var klar over. Å se etter mønstre i responsene kan hjelpe deg til å få oversikt over læringen som har funnet sted innen ulike områder av temaet. Nevner de bestemte konsepter hvor tenkningen deres har endret seg, eller reflekterer de over nye ferdigheter de har tilegnet seg? Trekker de fram endring i forståelsen av nøkkelbegreper du forventet at de ville nevne etter undervisningen, eller viser det seg at de oppfatter andre elementer enn de du hadde forventet som sentrale?

Refleksjonsark til utprøving av læringsstrategi

Tankeprosessene (Ritchhart, Church & Morrison, 2011):

- Observere nøye og beskrive det som er der
- Bygge forklaringer og tolkninger
- Resonnere basert på bevis (evidens)
- Gjøre koblinger
- Vurdere ulike synspunkter og perspektiver
- Fange essensen og formulere konklusjoner
- Undring og stille spørsmål
- Avdekke kompleksitet og gå i dybden

Hvilke tankeprosesser observerer du hos elevene?

Hva er det elevene gjør/sier i disse situasjonene?

Ta med notatene til samling *D – Etterarbeid*, og forbered deg på å dele tanker og erfaringer med de andre deltakerne.